

VERSLAG 26 JANUARI 2017

Openingsavond Nieuw Nijmegen; Identiteit van een groeiende stad

De komende 10 jaar verwacht de stad te groeien van 172.000 naar 182.000 inwoners. Dit vraagt om meer woningen, onder andere achter de dijk in Nijmegen-Noord. Hoe bouwt Nijmegen verder aan een toekomstbestendige stad met een sterke en herkenbare identiteit?

Om een goed antwoord te kunnen geven op de centrale vraag, organiseert het ACN in 2017 de Special Nieuw Nijmegen: Identiteit van een groeiende stad. Aan de hand van twaalf thema-activiteiten onderzoekt het Architectuurcentrum wat Nijmegen is en wil zijn.

WOONLANDSCHAP: identiteit als succesfactor

De dijkzone biedt een kans voor een bijzonder en stedelijk woonmilieu met een herkenbare identiteit. Dit is aantrekkelijk voor de stad en toekomstige bewoners. Maar hoe combineer je woningbouw met behoud van het karakteristieke dijklandschap?

Paul Goedknecht, stedenbouwkundige van de gemeente Nijmegen licht de gemeentelijke plannen toe. De Waalsprong staat volgens Goedknecht voor ontspannen wonen. Geen concurrerend stadscentrum, maar een ontspannen woonlandschap dicht in de buurt. De plannen voor de bouw van een nieuw centrum, de zogenaamde Citadel, kende meerdere *gamechangers*: zowel grondexploitatie, milieueffecten als de dijkteruglegging hadden hun invloed op de uiteindelijke ontwerpkeuzes.

Nijmegen blijft zo een stad die altijd in contact staat met het landschap. De Nijmegenaar kent de luxe van het wonen in directe nabijheid van een natuurlijke omgeving. Ons landschap en onze parken bieden deze kwaliteit, zowel in de oude stad als in uitbreidingen als Hatert en de Limos.

De vraag die rest is: Hoe ga je identiteit aanbrengen in zo'n enorm woonlandschap met een beperkte verscheidenheid aan functies. Veel VINEX-locaties kampen met deze probleemstelling, ze verschillen echter in één belangrijk opzicht met de Waalsprong. De Waalsprong ligt ontzettend dicht bij het historische centrum van de stad Nijmegen. Is het dus nodig om een grote mate van stedelijkheid aan te brengen met het historisch centrum op steenworp afstand?

Al voordat er ook maar sprake was van een dijkteruglegging was er al een aparte dijkzone herkenbaar in de plannen van Land over de Waal, 'een ontspannen wijk, achter de dijk.' De dijkzone heeft sinds de eerste ontwerpen altijd een andere uitstraling gehouden. Samen met het O-team, een Rijksteam van externe experts die meekijken bij regionale ontwerpopgaven, is er vervolgens verder ontworpen. Dit resulteerde in een singel zorgt voor de interne waterhuishouding van de Waalsprong én het logische omslagpunt is van stad naar landschap.

Goedknecht concludeert dat je voor een gebiedseigen inrichting van de nieuwe gebieden (identiteit), het best kunt bouwen op de historische en landschappelijke laag.

Onze 2e spreker is Marc Nolden, landschapsarchitect en vakredacteur van tijdschrift 'de Blauwe Kamer'. Ook Nolden ziet Nijmegen als landschapsstad bij uitstek. Identiteit hangt volgens hem samen met het feit of iedereen eraan mee wil of kan doen. Belangrijk is dat de identiteit niet alleen mensen uit Nijmegen aanspreekt, maar een herkenbaar stads overschrijdend imago oproept.

Het Rivierpark geeft identiteit waar de Waalsprong op verder kan bouwen. Maar ook Park Lingezege, een regionaal park als groene buffer tussen Arnhem en Nijmegen, aan de andere kant van de Waalsprong is een potentieel sterke identiteitsdrager. Zoek geen aansluiting met de stad aan de andere kant van de rivier, maar met het oorspronkelijke rivierenlandschap waar de Waalsprong in ligt. Nolden pleit ondanks de terugtrekkende beweging van de provincie voor de metropoolregio Arnhem Nijmegen, met Lingezege als bindende groene, landschappelijke factor. Ook met het oog op de toekomst en de concurrerende rol van steden en regio's. De Waalsprong zou zich in deze metropoolregio zelfstandiger kunnen ontwikkelen en een belangrijke rol kunnen gaan spelen als het aanhaakt op de juiste gebieden in het stedelijk landschap en de ligging aan de A15.

Florian Boer, mede oprichter van 'De Urbanisten' een innovatief stedenbouwkundig bureau uit Rotterdam en deelnemer aan het O-team spreekt gepassioneerd. De Boer roemt de enorme potentie van het gebied. Opvallend is dat Nijmegen de sprong over de Waal waagt, maar dat de letterlijke afstand sinds dit voornemen bijna verdubbelt is in plaats van verkleind. Nijmegen Omarmt de Waal is een wat ongemakkelijke omarming geworden. Het is volgens De Boer van essentieel belang de plannen steeds bij te schaven om deze omhelzing toch nog comfortabel te maken.

De vraag wat voor een identiteit er nodig is om van de Waalsprong een succes te maken lijkt haast een onzinnige, gelet op het gebied wat pal naast de Waalsprong ligt; het Rivierpark, ontstaan vanuit Ruimte voor de Waal en met een on-Nederlands niveau van openbare ruimte. Hof van Holland is vergeleken bij de openbare ruimte van het Rivierpark een vingeroefening.

Toen De Urbanisten voor het eerst langs kwamen bij de gemeente Nijmegen troffen ze een ontwerp aan dat geïnspireerd was door de GREX oftewel grondexploitatie. De kaart was gemaakt om te kijken naar het maximaal haalbare gelet op uitgeefbare grond. Vanuit deze analyse moest er een ontwerp komen dat niet alleen voldeed aan financiële eisen maar ook leefbaar was voor gebruikers. Grote vraag was wederom, net zoals voor de gemeente; hoe ontmoeten de dijk en de bebouwing elkaar? Wat betekent deze ontmoeting voor de relatie tussen stad en rivier? Een aantal varianten werden verder onderzocht waaronder een klimaatdijk, een dijk die binnendijks heel geleidelijk terug gaat naar het maaiveld. Florian gaf aan dat juist zo'n klimaatdijk het gebied geen goed zou doen. De dijk is er altijd geweest en heeft altijd bijgedragen aan de sfeer in het gebied. Door een klimaatdijk verdwijnt het karakter van de dijk, hij wordt onherkenbaar vanuit het binnendijks gebied. Het contrast tussen dijk en binnendijk verdwijnt.

Om in de dijkzone toch tot de gelijke aantallen te komen als de GREX haalde ook de Urbanisten een oud plan uit de kast van de gemeente. Het plan bestond uit losse blokken in een groene zone. Door op een soort Haverleij gebaseerd idee te werken in de dijkzone, met appartementenblokken in een groene zone achter de dijk, ontstond een gebied met een eigen karakter. Een gebied waar de dijk als element duidelijk zichtbaar bleef en een gebied die de geleidelijke overgang kon zijn tussen de rivier en de dijk, en de echte stadsrand achter de singel. Door de zone achter de dijk minder te bebouwen is ook het dure kwelscherm niet nodig, de dijkzone mag best wat natter zijn dan de wijk achter de singel.

Ten slotte adviseert De Boer Nijmegen om geduld te hebben met het eiland Veer Lent en het Rivierpark. De schuring en ongecontroleerde dingen die er nu gebeuren kunnen volgens hem het gebied alleen maar helpen om uiteindelijk het succes te worden dat het verdient!